

234

234 71

Upp. av Hilding Thorbäck

efter

i Södra Rönum

Anmärkningar: XIII 16

Folkminnen från
Södra Rönum

(108sd)

Ordspråk.

1. Det är det bästa som skeer.
2. En arande kommer lika fort som en rasande.
3. Gå går barn i by, som de sig hemma vant.
4. Borta är bra men hemma är bätt. (Obs! nr. 12!)
5. Den förste hinnan i galgen är den värate.
6. När en har grannst, rår en Tu Tu gånger.
7. Tålamod övervinner surkål.
8. Av Tu onda ting shall man vägja det minst onda.
9. Tomma har skramla meat.
10. När näven är mätt äro rönnbären sura.
11. Galna hattar få red skinn.
12. Borta är bra men hemma är bätt. (108sd)
13. Kärran går till hon knivar.
14. Det går som smör och brö i skräddare.

Afpt. av Hilding Thorbert

efter

i Södra Rörum

Glimtäckningar:

Ordspråk.

15. Många händar göra gott gagn om mång a monna göra sunt fat.
16. När du får huvud vad jag har plajt så får du veta vad jag har dött.
17. Stora ord och fett fläsk fastnar inte i halsen.
18. Det man sparar är lika bra som det man förlorar.
19. Ingen ska grå iisen så länge rompan är på land.
20. Välden vill bedragas och den blir bedragen.
21. Små orsaker skara verkningar.
22. Liten orsak skar verkaw.
23. Den ens död, den andres bröd.

Uppr. av Hilding Thorbert

efter

i Södra Rörum

Utmärkningar:

Ordspråk.

24. Det är ej nog med att vara hängd, man
skall och hövlig vara.
25. När tid kommer, kommer råd.
26. Som man båddar, så får man ligga.
27. Ju härdare ju kärare.
28. Där att behärska dig själv.
29. Kärleken överskyler allt.
30. Gammal kärlek rostar aldrig.
31. Rätta dig Lovisa så att inte vildaunt
vaknar.
32. Den som gömmer till natta
han gömmer till kalla.
33. Den som ger sig i lek.
måste hålla skek.

Uppl. av Helsing Thorbert-

efter

i Söder Rörum.

Anmärkningar:

Ordspråk.

34. Den som ger sig i liken måste liken fåla.
35. Den som går i legen
på hälla stregen.
36. Det är det tjocka, som kostar pengar.
37. En karl står vid sitt ord en zigzare
vid sin påse.
38. Den som läter locka sig till att själva,
får nödga sig att hänga.
39. (eller) blir nödgad att hänga.
40. Han är karl, som en klockarekatt.
41. Han giger som en häst springer i trav.
42. Aldrig så illa så är det bra för något.
43. Det finnes fler brogeda honna än
prästens, klockarens har en.

Upptr. av Hilding Thorbert

efter

i Södra Rörum.

Emmärkningar:

Ordspråk.

44. En ann sågo som en ann.
45. I nödfall dansar man med träben.
46. De rusta, som var dag vore den sistte.
47. Smens märr och skamagarens kärning gā alltid bärfätta.

Uppf. av Hilding Tharbert

Anmärkningar:

efter

i Södra Rörum.

Ordsförr.

1. "Man skall vara om sig", sa Knorringen när han stal 30 daler.
2. "De va mitt", sa finnen om Stockholm.
3. "Ingen i rädder här", sa bonnen yrang för haren.
4. "Där blir väl nå ra", sa bonnen när han kunde pråor.
5. "Det går väl över", sa bonnen när han körde i ejon.
6. "Håll dig till din brödd", sa käringen åt av samma kar som grisen.
7. "Det bli inte gott förrän det onda kommer ner", sa käringen, trilla av faket.
8. "Det far sig", sa pigen om skriganed.

Uppf. av Hilding Thurek
efter

i Södra Rörum

Anmärkningar:

13:de ordståndet säges då man har
käkt om gå å över en kyrkogård.

Ordsfär.

9. "Konskerna ä" många", sa kåringen å ad
välling me in sgl.
10. "Fölting skall ha sin tid", sa han, som
sadd (satt) om gäspade.
11. "Ingen ä" rädder här", sa pagen sprang
för haren.
12. "Nu ä" de slut me vässlade", sa han, som
viste björnen.
13. "Det är väl inte här man skall rustna",
säid kåringen, sprang över kyrkogården.
14. "Nu ä" de slut me vässlade", sa pagen, när
han skar nronnen å si.
15. "Det var en ny sorts djäval" sa Fan, när
han fick se solaren.

Uppf. av Hilding Thorbit

Anmärkningar:

efter

i Södra Rörum.

Ordsfär.

16. "Rätta huvudet," sa de mästermanen. (Skarprättaren).
17. "Slik den med hälsan," sa sadelmakaren om griskan.
18. "Nu komma de," sa Per Olsson om vargarna.
19. "Nu är de gjort," sa den som färsvarar sig.
20. "Det var hemskt," sad Rydingen, när hönson jagade honom.
21. "Högre hämne än lämne," sir dansken.
22. "Liten hämnd är ända hämnd", sa bonnen sprattade på grannens so.
23. "Du är stor i munnen men liten i uller," sa bonnen klippade ruggan.
24. "Det var jämt skägg", sa barberaren, när han raga (rakade) katten i andan.

Uppl. av Hilding Thorbeck

efter

i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Ordsfär.

25. "Det var skönt", sa Stava om kyssen när hon ingen fick.
26. "Här vilar inga ledamöter," sa Stava kasta sig på rygg i grön gräset.
27. "Drick ut hären", sa tonnen, vattna nästan i sjön.
28. "Ruta ut", sade glasmästaren, när han aplade kort.
29. "Fjo så de väptar", sa häringen lyfte på kjolarna
30. "Innan kröner verket", sa bagaren satte sig i takträget
31. "Det går väl över" sa tonnen kände i sjön.

Uppf. av *Milding Thorbjörn*
efter

Anmärkningar:

i *Södra Rörum.*

Ordspråk.

32. "Det kan en kalla sy", sa skräddaren sydde sju stygn innan han nådde gott.
33. "Bättre sent än aldrig" sa kären slängde gästen efter borden i takugnen.
34. "Rötting efter mat" sa skräddaren prygglade kären ned alen.

JUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Uppl. av Hilding Thorbert.
Södra Rörum.

efter

i

Glossarier:

Smärre = Piskan.

Bröhark = Gubben.

Gåtor.

1. Dide och rätt

4. Paven i Rom

Rätt som det flyger

Han hadde en ton

Så faller det därför?

Han hadde som du

Svar. Eldgjistau.

Han hadde som ja

O va hette han?

Svar. Ova.

2. Fyra lisa latrar

5. Fyra lisa latrar

Två svarta fattrar

Två svarta fattrar

Ett rimanskap

En svartare

Och ett svart begehal?

Och en bröhark?

Svar. Katten.

Svar. En vagn, 2 svarta nötter,

en gubbe och en piska

Vad likhet finns mellan
en stinkaga och en
elefant?

Svar. Båda föder levande ungar.

Uppl. av Hilding Tharbert

Anmärkningar:

efter Nils Kronwall
Dräng
i Södra Rörum.

En person skulle en natt gå över kyrkogården och gick då in genom den una grinden. När han var kommen in på kyrkogården kom en svart hund mot honom och följde efter honom. I början trodde han det var en av byns hundar, men nu var stund, då hunden allt fortfarande, följde efter honom fick han för sig att det var något oväntat. När de kommit till andra grinden hoppade hunden över denna, mannen sade då: "Fr du en hund eller Fan så i Jesu namn gå väck" Hundens farvann nu genast.

Uppl. av Hilding Thorbert.
Södra Rörum.

efter Mor

Karolina Jönsson
i Södra Rörum.

Utmärkningar:

Mor berättar, att mormor ofta omtalat, att då morfar var ute om kvällarna, och hon satt uppe och väntade på honom, hörde hon hans steg på stenarna utanför dörren, men ingen kom in. Då förstod hon att han inte var långt borta, och om en liten stund kom han också hem. Detta hörde hon många gånger om vinterkvällarna.

Kyrkovaktmästarens kvinna hade berättat för mor, att hon ofta om kvällarna innan mannen kom hem, hörde hur grinden öppnades och stängdes (klinkan slog i.) men ej någon kom eller härdes. Då kunde hon vara säker på, att mannen om i stund kom hem.

Upp. av Hilding Thorbert.
Södra Rörum

efter Mor

Karolina Jonsson
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

En kvinna i byn har berättat för mor, att då hon och en annan flicka en kväll stod i närheten av kyrkogården och vandrade, hörde de från kyrkogården ett konstigt ljud. Det tyckte liksom om en person kastade in skavel jord ned på en kista i en grav. Djudet hördes tydligt alldeles und det var alldes lugnt och intet annat ljud från något annat till hördes, och ej något mer hördes från kyrkogården.

Samma ljud har hörts från kyrkogården av andra personer i byn.

Upp. av Hilding Thörberf.

efter Nils Persson

Brunnaför på prästgården
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Bruktaren omfattar, att det var
omkring 1867, som han en ny ärskväll var gången
ut på gården ett årende, och modern var ensam
hemma. Då hördes först ett bulle uppri på
loftet (vindu), sedan var det som om en per-
son med kalla händer hade tagit henne om
höda kinderna. Hon blev mycket förskräckt,
och hon kände sig om på kinderna åtskilliga
dagar därefter.

Uppr. av Hilding Thorbert.

efter Nils Persson

Brevindator pō prästgårdet
i Södra Rörum.

Öfumärkningar:

På Djungarums gård har berättaren hört, att det fōr en 6-7 år sedan ännu synade. Man hade då sett, att nötkladda manspersoner om nattetid kunit omkring stolar i rummen. Detta har av flera blivit sett.

Uppl. av Hilding Thorbert.

efter Nils Person

Frundator på prästgården
i Söder Rörum.

Anmärkningar:

Det hände vid Djungarums gård på 1825-30-talet, att några svenska fruntimmer och en minderårig pojke var ute och gick in förmiddag. De mötte då en likskara, kistan syntes tydligt och rasslet från länkarna, som sammanköll stängerna vägde över kistan bort, hördes tydligt. Ikke blott de som boro kistan syntes, utan även en stor del av foljet syntes. Buäbtarens far hade hört att flera personer i den trakten hade sett likskaran. Ibland hade liket syntes ligga ovanpå kistan och räckt tungan ut ur munnen, tungan hade syntes eldhöd och personerna som hade sett detta, hade blivit mycket förskräckta.

Uppl. av Hilding Thorbjörn.

Anmärkningar:

efter Nils Persson

Anundator i nästgården
i Södra Rörum.

Jag hörde en kväll, sent ut mot natten,
då jag var ute på gården; Hur det liksom på norra
sidan av kyrkogården fylldes igen in grav med
träskolar. Jag stod och hörde på det en 5 minuters
tid, sedan var det liksom om de kartat trä-
skolarna mot marken för att vila. Kvällen var
tugn och stilla så att ljuset tydligt uppfattades.
Jag talade sedan om detta för kyrkoraktsmötesens
kvinner och hon sade, att de ofta hade hört
det ljuset om nätterna vid norra sidan. De
bodde nämligen invid kyrkogården.

Uppf. av Hilding Thörbergs

efter Nils Persson

Arrindator på prästgården
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

I Bjärred i Hagunge församling.

Varde här en 35-40 år sedan en kvinna och man. När mannen var ut hörde kvinnan ofta att det knackade på dörren, såtta innan mannen kom hem. Ofta öppnade hon men sig ej nogat, men kunde vara säker på, att mannen sätta kom hem. Hon omtalade detta för mannen, varför han saade, att det skulle bli ändring, på sätt att han skulle knacka på fönstret i stället. Detta hände nu, att det knackades på fönstret i stället. Men han saade tillika, att hon ej skulle öppna dörren utan att först haft frågat om det var han och fått ja till svar.

Uppr. av Hilding Thorbert.

efter Per Osson
dantbukare
i Södra Rönne.

Elinmärkningar:

Skogssnurra.

En person skulle en gång från djungla i Höglunge rida till Kristianstad med amör. Under färdun dit kom han genom en stor skog. Smöret hade han i 2 byxor in vid vardera sidan om hästen, det var vid 1-2 timar om nattun. Då kom han till sin förskräckelse en fruntimmerrosät i skogen mitt emot, inkalla sina kreatur. Hon hägade med Kasgaterna (korna) och ropade alla sorters djur namn till sitt Pyttarna (hönsun) där hon hade inkallat kreaturen uppstod ett väldigt oröder med snygra, så att manen knappat kunde frakta sig till och från staden. Fruntimmet antogs vara skogssnurran, som inkallade sina djur, ty hon visste om att det blev oröder.

Uppl. av Hilding Thorbert.

efter Per Olson
dantbrukare
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Skogsmurar.

En annan person passerade en gång skogarna i Björne i Häglinge. Då han kom över bron över bäcken som flyter genom skogen, fick han se en kvinna som stod mitt i en ovan bankade träd. Han kallade på henne, men hon svarade icke. När personen sedan kom hem omtalade han den underbara händelsen han varit ute för, men samtidigt blev han - under natten mycket svit sjuk, så att han för livet förlag. En gammal undantags- gunna på platsen näste använda rökstock, som han även häftade sig efter. Kvinnan som bankade träd var skogenvaran, och händelsen skulle han inte ha haft omtalat utan först haft sorg på det.

Uppt. av Hilding Thorbert.

efter Per Olson
dansbrukare
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

M.
Göte Land
Söder Rörum

Nästan?

Vid Bjuruds broar i Haglunge socken,
där bäcken skrä i grottan sågen satt 4 flickor in sommar-
natt efter ett besök vid en dansbana. Då nu sätta där
och vila sig höra de någon vacker spelmelodi, som
drog framåt bäcken under bron och sedan vidare
så långt de kunde höra det. Flickorna trodde
att det var näckens, men sågo ingenting, endast
hörde den vackra musiken.

Uppl. av Hilding Thorbert.
Södra Rörum

efter Per Olson
Södra Rörum.

Anmärkningar:

i

När det hände kol i Pårups skogar
hände sig att en kolbännare allt som aftast-
aroades av en gammal man, och han kunde inte
bliva fri från honom till något pris. Han tog
då in dag en lång eldbrand och rände till
gubben, vilket made till följd att han blev fri
från gubben den dagen. Då han sedan dagen efter
lätt sin skinnpäls ligga på en stubbe under det
han var hemma och åt middag, var denne riven
i turende bitar, när han kom tillbaka. Detta,
att skinnpälssen blev smödriven, var marnens
hämnad.

Uppl. av Hilding Thorbert.

efter Per Olson
dantbrukare
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Vid Gångeholms gård i Haglinge socken har förekommit att en skjuts har kommit köande vid natttid i pyrgatan med fyra svarta hästar upp för trappan, men sedan helt plötsligt försvunnit. Det hände sig nu en sommarnatt, att några utantillgångarna från gården satt vid ett därunder och gick mat hemmet, då de mätte nämnda skjuts. En av diangångarna rograde då: "Här kommer baronen --- köande?" Utm i samma ögonblick som han sade detta, fick han ett slag på det una örat, så att man rullade ned i väggropen. Han blev strax så sjuk och dålig, att man måste härras hem.

Uppf. av Hilding Thörberf.

efter Far

Jöns Jönsson
i Södra Rörum

Anmärkningar:

Skogsnurra (?)

Far berättar, att då han en kvällstund gick mellan Mjälaskro och S. Rörum, hörde han en i närheten varande gårdes gård fall, men han såg inte att gårdet fäll och ingen annan syntes rabbad. Platzen var i en stor ådlig skog, där ej hus fanns på flera kilometer. Han kom uträk att tänka på den gångse från att skogsnurvan alltid rev ned gårdesgårdar, men något skogsra såg han nulla inte.

Mpp:t. av Hilding Tharbert

efter Far

Jöns Jönsson, målare
i Söder Rörum.

Anmärkningar:

Bäckahästen fanns också förr i faktaom. En gång hände vid en skola, att gossarna skulle rida på bäckahästen, och de satte sig flera stycken på ryggen på honom. Men så kom en av dem att nämna Yesa namn, och då försvann hästen, och alltsamman stodde de i en rad på vägen.

Uppr. av Hilding Tharbut

efter Far

Jns Jössm, målare.
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Skogsnuvan i Skogsmulle

Det hände en gång att en man brände kol i skogen. Skogsnuvan kom då sittfådes och ville räma sig, och som mannen var en själver och ville driva med henne, så tog han en brand och vidrände henne närmestfådes där bak. Hon försjade då springa och skrika: "Tullekoppar (hennes man naturligvis) en man rände mig i ändan med en illad brann, och så kommo de båda här." Så måste mannen, för att rädda sig, springa upp på en stor sten dit de ej kunde nå honom, och tills straff för hans yxktakel så förstörde de hans kolmila.

Uppf. av Hilding Thorbert

efter Nils Persson

Berättelse på prästgården
i Södra Rörum.

Ännu märkningar:

I äjunga nr 1 i Västra Häglinge bodde en lanthandlare för ca 35-40 år sedan, som ofta var ute och köpte. Det hände ibland då han kom sent hem på natten, att strax innan in skjuts härdes hörna upp på gården och språnna från nästfarna, men då folk kom ut sågtes inga. Men man kunde vara säker på att det nu inte dröjde länge innan härbonden kom hem.

Upp. av Hilding Thorbert

efter Nils Persson

Brundator på prästgården
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Maree.

Det var då jag tjänade på ett ställe som jag tyckte att det skulle vara bättre om jag låg ner i drängkammaren i stället för i böningskaret, jag hade då närmare till hästarna. Hustan på stället tyckte ej om att jag ville flytta, utan ville jag skulle utanna här jag var. Men jag ville flytta och flyttade ut i drängkammaren. Men det var knappt att bo där nere. Hästarna födde i bland om nättarna ett väldigt oråsor. De sparkades och slogas runt förskräckligt, jag tyckade ju dum och de lagnade sig för tillfället, men när jag var gångur var det samma liv igen. Hästarna voro de mest krigske djur man dagur, det skulle ej falla dum in att de slåss eller bitas. Det de födde oråsor om nättarna berodde nat på att man då red dum.

Upp. av Hilding Thorbert

efter Nils Persson

Brunnaför på prästgården
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

På ett ställe där jag tjänade skulle den andre drängen och jag en kväll vid 11-tiden gå ut att jaga mokuller. Vi skulle dö gö till en skogs tjän i vilken vi trodde att de skulle hålla till. Där vi närmade oss denna, hörde jag hur det utifran körnet tjänade sig "Å, ha, haå, Å, ha, haå", jag blev förskräckt och frågade den andre vad det var, men till en början ville han ej omfatta det. Men till sist sätta talade han att här hade en mans person dränkt sig. Orsaken till handlingen var att han skulle gå upp på kyrkorödet och förtärtasvisning för att han misshandlat sin kvinna. I stället för att ålägga kallelsem, gick han istället och sänkte sig i skogs kärret. Det är flera personer där i trakten, som hara hört mans röp och tjämm i nattens tysthet.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Uppt. av Hilding Thorbert

after Nils Persson

Frändator på prästgården
i Söder Rörum.

Anmärkningar:

31

Briäffaren omfattar, att en hund fanns vid gården, som vid tidem ur vads häjade skälla och föra mycket orväsen. Jag gick då upp i trene gånger men ej något hade hänts uppe i prästgården utan hundens skällande. Han stod vänd mot byggnaden och skäddde, och då jag talade till honom lyftnade han, men häjade sedan åter igen. I gården syntes också ljus tända, men de hade ej märkt några ljus, sade de som där bodde.

Uppl. av Hilding Thorbert.

efter Nils Persson

Anundator på prästgården
i Söder Rörum.

Anmärkningar:

32

En annan gång kommo från och
dathem en natt ned och kallade på mig, ty de
hade hört någon gå på vinden och sedan
rista i dörren flera gånger. Det hade
fallit ny snö om natten varför jag saledes,
att om det var fjurvar skulle vi snart se det.
Eller vi funno ej andra spår av människor än
vissa egna och spåren av en katt. Sedan vro
vi på vinden och genomsökte allt men ej
mellan här hände något upptäckas.

Uppr. av Hilding Thorbert.

efter Nils Persson

Braundator på prästgården
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

33

Vid samma tillfälle som brållop hölls på Djungarums gården (trijan av 1800-talet), kom en norrbagga gumma tillstades. Hon saade dö, att om någon hade en gus häst ute på hette kunde de taga in honom, ty om nästan skulle man kliva iky äliven av svagarna. Personerna drog gäck med gumman, men dagen efter var en häst iky äliven. Man pristad att norrbagga gummar kunde förstå vad var-gorna saade.

Upp. av Hilding Thörbert.
efter Nils Persson
Arrendator på prästgården
i Södra Rörum.

Anmärkningar: Madorna var
benämningen på en del sum-
piga ängsmarker i djunga.

Bäckkråtar

Några manspersoner gick in koïl
vid djunga och fingo då se en mit häst ut
på madorna. Då rade den en till den anden:
"Vad är det för en nackarkhäst som Ola Jakobsson
bytt sig till." Efter det samma fick han ett slag
i huvudet, så att han föll omkull i diket, och han
kände sig sjuk i flera dagar därpå. Det
var nämligen bäckkråtan som de hade sedd.

Upp. av *Hilding Thorberg*

efter *Nils Persson*
Prästgårdsarvndatar.
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Maran. [?]

Jag och min äldste son var en en. under hösten uppe i skogen, kallad "Långavängen" strax vid "Tullerasse". Med ett rätt kom vi rödbroki-
ga ko springande, det vänta kan kunde, med hjälpan om halen slängande fram och tillba-
ka. Jag saade då: "Det var väldigt vad hon sprin-
ger, vad går åt henne". Men med det samma
jag sagt detta, var det som om jag räkt allde-
les bortkommen, jag visste inte, var jag var,
utan måste följa efter pojken mot hemmet.
När vi gått ett stycke saade han: "Här är pris-
gårds vigastryke". Men det kunde jag inte få
för mig, ty jeg fyskte, att vi vägavile

stod vid andra sidan av sagan. Jag reste
 följa efter honom tills vi kommo till en räg-
 äker här gick vi dräng och högg räg. Räg-
 äkern och marken runt omkring kände jag ej
 igen, men personerna kände jag. Det gick nämligen
 in prinsa och tog upp efter honom. Jag
 saade då: "Här rägen bra." Med det samma var jag
 människa igen, och jag kände igen drakton.

Jag talade sedan med en annan
 prinsa, som var utsätt för som grävar in-
 till räkt, om hon aldrig sett något. Hon talade
 då om att de vuxna hade en rölbrottsko
 med hället, och henne hörde de ofta i
 skogen, men när de kommo till det ställe
 var från gudet kom synes ingen ko. Hän
 hade de sett henne springa med vät-
 dig fot i skogen.

Uppf. av Hilding Thorbeck
efter Nils Person
Prästgådsarrendator
i Töder Norum.

Anmärkningar:

I skatdesigner.

I Gränne socken i Bräf beläget i närheten av Kristianstad, bodde en man, som hade en liten hummans del. - Tiden var omkring 1850-60-talet - På en plats av hans humman var en liten slänga (backe) beväxt med buskar. Här på dessa buskar hängde ibland en hel massa ormar och snokar, så att buskarna varo alldeles överklädda med dem. Han hade då en tanke på, att här var förrat jordagods eller penningar. I detta ärende hanvände han sig till en klok gubbe boende i näheten och frågade honom, om där inte var

förvarad någon skatt. Då siger han, sedan han är i stand hämtat eftersom att där fanns en järnbeslagen kista i botten från någon krigstid, med en större summa pengar i och en stor guldskiva omväxlat med pengarna i kistan. De skulle gräva eftersom manne en viss natt, av den kloke bestämd, men de föingo ej yttre något, om de än kände till någo aldrig så komstiga sakar. Så följade de att gräva i botten. När de hittit på en tid kom tid dem en liten griskladd gubbe, och samtidigt sigo de ett hus i närheten hinna. Gubben hade en svartvigrann i handen, vilken han räckte åt dem. Men de myndde sig ej om gubben och hans vigrann. Snart hade de funnit kistan, och de grävde undan, så att de kunde taga i pengarna på manne. När den personen, som följde husboden med arbetet, hade fått i handtaget sade man: "Nu skall du upp med dig". Men såd han sagt det fick han vigran i handen och kistan drogs in i brinjen.

Uppf. av Hilding Thorbeck

efter Nils Persson
Prästgårdens arvendatar.
i Söder Rörum.

Anmärkningar:

Skattesignur. Fortsättning.

Nu gingo de till den klöke gabben och beklagade sig över utgången, och då bestraffade han dem, för att de ej åtlyft honom. Då de frågade om någon möjlighet, att åter få kistan fram, svarade han, att den blott var in dragen några fot i binken, men de kunde försöka, men det var mycket svårare nu än förra gången. Skulle de gräva måste jordägaren vara närvaran de annars gick det inte att haga kistan. Då de arbetat en tid, hängde jordägaren fysa förfärligt, och arbetaerna drogo av sina kläder, för att väima honom,

40 39 39

men det halp (hjälpe) inte, då ytterde han:
"Färrän jag ligger här och där, för pengarna
vara kom här." Sedan han inte något för-
sök gjorts, förs att få hand i pengarna.

Den som berättat denna sagan
förs Wils Person var en bon till jord-
ägaren, som sätts upp skattar.

Uppl. av Hilding Thorbeck
 efter Nils Persson
 Privatgårdens arrendator
 i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Skatterägner.

Mellan Rösle och Adseke fanns ett ståne stenår, vilket kallades "Stora rän". I detta rän trodde man att punningar var nedslatta. Tre personer - den ene hette Nils Persson - skulle nu uppkasta stenarna för att komma åt skatten. Innan de bryjade sitt arbete, sände de en klok gubbe, för att rödgöva med honom om hänta sätta åt på skatten i dagen. Han sa till dem, att under det de grände var arbetade, skulle de inte tala, om de än sigo något aldrig så konstigt. När de hade

hunnit sö långt ned, att de funnit
kisteln med pengarna, vända sig till Sväns
som varit 17dseke by, och utbrista då: "Se
17dseke by står i ljusen låga." Med det sam-
ma, han yrtrade detta, drog kisteln ned i jor-
den, och skatten förvarades för alltid förf dem.

Berättaren har själv sett platsen
och minnes liksom en brunn i mitten av
stenvägget, ett minne av deras fuktklara
ubete efter skattens.

Uppl. av Hilding Thorbeck.

efter Nils Persson
Prästgårdens arrendator
i Tödla Röum.

Anmärkningar:

Spökhusagner.

I Tödla finns en ståne mosse vid namn Rösläns mosse. I denna finns en liten rund kulle eller backe benämnd Gravtibacke. På vintern var den Tidöals alddes överklädd med armar. Folket där i Grankull ansåg det bero på, att i backen fanns en ståne spott förvad, som armarna bevarade. I min släkt fanns en person - namnet är obekant - som på 1600-talet företog sig, att, då backen en vinter var överklädd med armar, sätta eld på ljungen, som rökte på ifrågasvändande mosse. Om man detta hade gjort hände

444

234

han ett väldigt brak, 234
troende att det var
vigtigt. Trots allt, blev han rödd och lämnade
sina saker i sticket och begav sig därifrån.
Han satte upp med en fyrtunnar - innehållan
de fräsk, stål och plinta -. Samtidigt som
braket hördes, såg han draken, som
troddes ligga i "Rösle skog, komma där-
frin och slå ned på Gruttebacke.
Ghatten fick han aldrig dag uti.

234

Uppl. av Hilding Thorbert.
efter Nils Persson
Prästgåds-arendatar
i Södra Rånum.

Etnomärkningar:

Jag hade en knöll - 1893 eller 94 - vid
10-11 Tiden på aftonen varit upp och skurit hac-
ket till hästarna, och gick från den Gräns ö-
ver gårdsplanen mot böningshuset med en lyfta
i handen. När jag kom utom dörarna till
logan, så hörde jag steg i graset, och jag såg
en man person komma gående från prästgår-
den med saktea steg. Jag var blott ett par
tre meter från honom, och kunde tydligt
se, att han var klädd i en språcklig
(runtig) nattrock, och han gick åt kyrko-
gården till. Jag bar ljuset framför mig,
men för att slippa att gå framför mig

med han om och gick bakom mig. Eben
vände han sig om och till sidan, för att jag
inte skulle kunna uppfatta hans ansikte.
Ingen annan person syndes till och allt var
mörkt i gården.

Berättaren hade sedan härta, att en
mansperson blivit sedd av flera personer i
byn, han hade hupt sin råg mellan präst-
gården och kyrkogården, alltid vid natttid.
Man troar att det är en av de gamla prästerna,
som förs länge sedan är döda, som går och
ser om kyrkan och prästgården.

Uppl. av Hilding Thörber.

efter Nils Persson
Prästgårdens arrendator.
i Söder Rörum.

Anmärkningar:

En jägare under Djungarums
gård vid namn Holmkrist, kunde, när han
det ville, ställa fram vilt. Vid ett till-
fälle då det var brölopp på gården, blev
han tillsagd att skaffa fram vilt. - Detta
skedde i början av 1800-talet. Han sade, att
det fanns en björn på 7 mils avstånd från
gården, men att det tog en riss tid innan
den kunde komma fram. Han skar nu
en krist av ett punktträ, som han satte
i sin häge mitt emot sitt öppna fönster,
och när björnen kom fram till platsen,
bit han i kristen och samtidigt sköt

234

4848

jägaren hjälten genom försiktigheten. Då uppmärksammade jägaren var död och andra falker inflydde i lastboden, finner dessa jägaren ro, utan lastet måste flyttas till en annan plats.

234

Uppr. av Hilding Thörnblad
efter Nils Persson
Prästgårdssärendat
i Tidex Rörum.

Anmärkningar:

Det hus i vilket berättarens föräldrar bodde brukade det spänka i.
Man hörde ett märkvärdigt buller. Det var liksom om det körts med ett nätt Timurlass av Tant Timmer. Dessa hände åtskilliga nyinsatningar vid omkring 10 tiden på aftonen.

Det var des utsikt, som om man med en skopfa åt upp säd i ett mitt, och märkvärdigt nog fanns inte någon säd på leppet (vindlu), sedan några skoppar varo ästa i mittet, slog detta i en röck. Var sedan en 3-4 mätta varo ästa och ställdes (hälldes) i säcken,

asades denna längs hafvigt av bröderna
svigfader så, att vi trodde, att de skulle gå
sönder. Gackarna kastades ned i en förtuga
och sedan blev allt lugnt. Det var minst
någon mattdet sände, och då sågo vi tyd-
ligt hur bröderna sviktade mellan varje
hjälke. Andra personer hara sett och
hört det samma, och de hara liksom fyskt,
att sådeskam fall ned på dem i rummet
där de lågo.

Uppf. av Hilding Thorbeck

after Nils Persson
Prästgårdssarrendator
i Söder Rörum.

Anmärkningar:

I Nara Mellby hände den 23 februari 1832, att en fägrare under djungunns gård en kräck blev så illa berusad av några illasinnade personer, att han ej själv kunde stiga upp på sin blinda häst utan måste lyftas upp. Det hände sent in lördagkräck, och mycket snö hade fallit vid tisdäcket. Om söndagen kl. 11 pm. fann man mannen liggande död, och hästen stående i en björkdunge strax vid hemmet. Han hade under natten fallit av hästen och prasit ihjäl. Han var så berusad, att då han ej själv kunnat

dricka mera, hade de andra slagit i honom. Vid samma tid, som de drodde, att han slutat sitt liv, hade hustrun till en av de personer, som hållt spis i honom, räknat och hört och sett in människa, som tre gånger hämt vidräkt ett av fönstren. Hon hade då frågat mannen: "Hun var väl inte drunknare, än han kunde komma till sitt hem". Han sade: "Han var så full att han ville lyftas på hästens, men hästen gick väl hem med honom". En kapten hade vid tiden på natten vänt ut, och då hört en röst rora på hälpa, men han hade trott att det var uts-lappri (uts-väsel, spöke). De sökte efter honom på det här kaptenen hört rösten, och de funno honom vid Hundadåldern en 400 meter från Ljungarums bränneri, där han om kvällen fyllts.

Flera personer - av bruket kända - har sedan upptäckt hans död, åtskilliga gånger under nästan hela hans kända röst - den var nämligen söt och skrovlig - rora på hälpa och jämra sig.

App. av Hilding Thorbert

efter Jóns Rasmussen
landbrukare

i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Bäckahästen.

En gång lurade mig Bäckahästen riktigt grundligt. Det var nämligen så, att vi hade slaktat en liten lamm (lamm). En del av benen kostades i vagtsparken, där vi slaktales. Då vi gick därifrån såd hunden och åt av benen, men om en stund, hörde jag, som såd en liten utanför, hur hunden började gnälla och gyta, och såg att han springit ut i vagtsparken.

Jag hörde då att andra hundar kommit och skrämt hatt honom, varför jag beröpade mig med en kippa, för att skrämma bort de framvändande hundarna.

Men då jag kom in i vagnarbeten syntes ej
 några frammande hundar, och jag gick
 åter till mitt arbete ett stycke därifrån.
 Efter en stund höjade hunden, som gjort in
 att gnaga på benen igen, att gnälla och
 fylla. Nu berägnade jag mig med en
 större stör (räppa) och gick åter dit. Men just
 som jag skulle gå in om dörren, var det nä-
 gat snyltigt som motade mig, så att jag
 missade tappa ett steg tillbaka i stället för
 fram. Nu försöd jag att det var bärka-
 hösten, som hade oroa hunden, sedan
 gick jag att skätsa mitt arbete utan att
 my mig om hunden via bärkahäxan.

Upp. av Hilding Thorbeck
efter Jóns Rasmussen
dantbrukare
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Bäckahästen.

Det var på den tiden jag gjänade i Hörs prästgård. Såg en gång prästgården flyter en bæk fram var en bäckahäst hade sitt tillhåll. Nästan varje kröll hörde vi, hur han gjorde sin rund i prästgårdens utkas. Han bryjade med logan, gick sedan in i stallen, därefter i fäkaset och sedan ut på gården och därifrån in i köket, varpå han avlägsnade sig för den gången. Det endemliga var att han ej syntes blott härdes. Endast engång sag jag honom.

Jag gjorde några undra av diångarna skulle en kröll gå till en granngård,

556

under rögen dit rände ²³⁴ jag mig en gång om
och såg mot prästgården. Då såg jag en vits-
hätt stå inne på gården, och sträcka huvu-
det ut över grinden, liksom ville han kom-
ma ut. Jag bodde de andra pojkarne gärna
tillbaka, så skulle vi slappra ut hästen. De
andra stannade halvvägs, men då jag kom
fram till grinden syntes ej ett spår av hästen,
varav jag drog den slutsatsen, att det varit
läckahästen.

234

Upp. av Hilding Thurek. |
efter Per Olson
i Södra Rånum.

Anmärkningar:

Fägen om Lunds domkyrka.

En sijen har gjit, att en byggmästare ha-
de åtagit sig att bygga Lunds domkyrka. Han
kom nu att drifffa en jätte, om han lade
att sij älra till att bygga kyrkan, om han
fick byggmästaren boda igen. Brunnars skulle
byggmästaren gissa jättens namn. När kyrkan
var på att bli färdig, var byggmästaren
svinmodig, för att han ej ännu lyckats fi-
reda på jättens namn. Så en dog i sin svin-
modighets- gick han istad till det kyr, där
jätten bodde. Här lade han sig ned i en
på berget, när han såde legat en stund,
härde han jättens krinna sjung a förs

sitt nam : "Väss, väss" svarat mitt, i magen
kommer far, Finn din, man med mannes
båda ögon". När byggmästaren hörde detta
blev han glad och vände mot hemmet.
När sedan jätten kom till byggmästaren
för att utföra rörelsen förflyttning för byggnadet
av kyrkan, sade byggmästaren i det han
pekade på en sten i kyrkans: "Finn, Finn
förs du stenen bättre in." Byggmästaren
visade nu att han gissat jätten sann och
däri genom uttalat jätten förs han ur.
Stenen blev aldrig införd, därpå blis
aldrig kyrkan färdig.

Upp. av Hilding Thorbeck

efter Per Olson

i Södra Rörum.

Anmärkningar:

I Ijörups skog mellan Bjänhult och Östra Häglinge bodde en person vid namn "Lilla dum". Han hade en dotter, denne kunde ej gå ut, utan att hon dröppade ett fruntimmer, och var hon ensam hemma kom samma fruntimmer in till henne. Han hade dövarjehanda ärenden, än ville hon låna bakhukbyg, smärkärnan, visprav, slevor eller andra sorters inventarier. Då kom Galade om det för siva för äldrar förfjödo de flickan, att lämna henne noga, varför flickan sedan nekade henne nära kom dit. Men på samma gång blev hon miss-

handlad av pruntinret, hon nog henne, dog
henne i häret eller slog henne, till sist häll
flickan på att bliva från förståndet. Detta
hade till följd att modern uppmanade flickan
att se efter hurudan pruntinret såg ut på
ryggen. Om hon liknade det baktill på ryggen,
so var det skogsnuvar. Så flickan kom i
vallakaps med pruntinret, tag hem därjös
det såg tillbaka, försökte se hurudan kvis-
nu såg ut på ryggen, men då fick hon ett
slag i huvudet av krimmar, så att hon föll
omkull. Flickan skickades därifrån till Ham-
burg, till en där bosatt syster, vilket hade
till följd att hon blev bättre.

Uppl. av Hilding Thörber

efter Per Olson

i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Det var på den tiden, då jag gärnade
till Per Ols i Östra Haglinge, som de hade en
all som blev hult. Han skickade den minste
dången till en gubbe i Väckarp, som var
krackralvare, för att se honom komma dit
och se på scen. När han hade undersökt ak-
ten, smög honom och försökte, att han
skulle bliva bra, var det in i dag an, då
gubben skulle ha haft färskning. Då det
ta var överraskat, befälde hustrun mig
räcka hästarna för och skjutsa hem gubben.
Det var sent på kvällen, även var det mörkt
och regnigt. När jag varit hemma med gubben
och vände tillbaka mot hemmet, var det nu

mörkt, att jag ej kunde se hästarna framför vagnen. Därför körde jag blott i skritt, sakta och försiktigt, ty vägen gick över en järn (bank), med djupa sluttningar vid boda sidorna. När jag kom på järnen blevo hästarna skrämda av näytning och hastade sig plötsligt åt västra sidan. Jag hoppa ett raskt tag i högra flygeln, för att hindra hästarna att kasta sig ned över brambur. I det-samma sätte jag till högra sidan, - om jag kunde finna orsaken till hästarnas skräck, och såg då ett pundimmer titta över vagnen intill mig, och det lika klart, som om det hade varit om dagen. Jag antogu att detta pundimmer var ett skogsra eller skövornvar. Sedan jag kommit härbi jären lagrade sig hästarna, och intet syndes mer i till av henne.

Uppr. av Hilding Thorberg
efter Albin Larsson

Anmärkningar:

i Södra Rönne.

1.

Fägner om Klinta källa.

Höge på Fundersets ljunghällar i S. Rönnes socken, ligger en stor sten kallad Klintastenen eller Klinta källa, omgiven av smärra stenblock. Den är en 6 m. hög och 8 m. i genomsnittskänning, och den skall vara ett minne från kristendomens första tid i Sverige.

Fägner berättar, att det var under kristendomens första tid, som Haglunge kyrka byggdes. Dessa kläng ljud högtidligt ut över närområdet, framinnanade folket om, att en ny tid hade intrutit, en tid, som talade om frihet och främling. Gamma Danke hade ej en dansk jätte, han kunde nämligen ej få ro förs klockklängen. Han bestöt därför

f 5

att förtära kyrkan. Sedan trodde han, att du
skulle bliva lagt igen, och att aldrig någon
klockklavg mer skulle ståra hans ro.

Han rycker till sig ett stort klippblock, lägger
ett rej omkring detta, och då kyrkklockorna in-
höllig morgon fölkunna föd över nijder, slungar
han åt sig stenen, mot den av honom hafade
kyrkan. Men stenen näble aldrig fram, en
starkare hand visar jätten att han och det
ondas makt nu för alltid var bruten. Ettun-
dag kan man på stenen se den fäia, som
rejdet skall hava skavat, do stenen slungades
åt sig. De många mindre stenblocken runt om-
kring, hava splittrats från blocket, då det
slog mot marken).

Flera kyrkor byggdes, och do jätten sagat
hans makt var bruten lämnade han plattan
förs att aldrig mer återvända dit.

Uppl. av Hilding Thorbert.

efter Ebba Persson

i Södra Rum.

Anmärkningar:

3.

En annan sagan om Klinta kall är den: När Höglunge kyrka var byggd, kunde jätten Finn i dund ej hela klockklängen, utan ville förstöra kyrkan. Han kastade därför åttaad en hel mängd smörstenblock mot kyrkan, men de kunde aldrig fram, utan fälla ned på in och samma plats. Då jätten Finn sa detta, kis han med, ryckte till sig ett nätt berg, och detta slungar han så åttaad mot kyrkan. Men ej nöllor detta räkade kyrkan utan fäll ned mit ibland de många smörstenen, som jätten Finn kastat. Därigenom upphörs hans hand och alla 5 fingrarna synas ännu på Klinta stenen.

Här slutar sagan, om hur mycket
av den som är verklighets, kan nu få den
igång här. Men i det ställe, som nu
angives en gång hara vänt föregångarna,
finns ett stort trädhus av anständiga
dimensioner, ungefär 4 meter högt, det
är rest uppåt den enda gaveln. Detta
hus för ej förstörts, om så händer,
måste genast ett nytt sättas, ty
annars får folket i gården igång
pid och ro om nätterna. Det sades
också att det här huset var placeras
under golvet i ett av böningsrummen.

Uppr. av Hilding Thorbert.

efter Far
Jöns Jönsson
i Götha Rörum.

Anmärkningar:

234

1.

"
Ångakistaren"

För länge sedan - Far vet sig aldrig hava hänt någon tid, när det kände - lende en man, som då allmänt kallades "Fruts; Braga". Tillnamnet hade han fått, emedan han ägde en gård, som benämndes "Bragagården". Hur stor denna var, om den var hela det nuvarande Olarp i Bråphults socken, eller den blott omfattade den gård, där minnesmärket ifter handelsen anno i vän dagai är att finna, vet ingen. Gården handlades i detalj under förra sekundiadet av ortens befolkning, som en verkligt timad handelse. Huruvida därmed är förhållandet, kan ej med bestämdhet avgöras.

Upp. av Hilding Thorbeck.

efter Far

Jöns Jönsson
i Södra Rörum

Anmärkningar:

234

2.

" "
Brygghistorien ..

och som flickorna varo ovanligt fint utstyrda i silkekläder med dyrbara spänner, så beslutade mannen kort och gott att döda dem och tillägna sig deras dyrbarheter. Det sades också, att å den plats, där deras blod flitigt rann upp tre källor, vilka ännu i dag finnas. De står liggja intill varandra, men den större är belägen ett stycke därifrån, invid söjen. Denna mest nämnda källa var för omgiven av ett trädar, och dess rotar porlade upp genom den finaste sandboden. Efter fullbordat ränmard rände moderna genom Bröd och Forskult

7872

och kommo in på Duckarts ägor, en gård
i Höghults socken. De hade en dunkel aning
om, att deras föräldrahem skulle finnas i
Frakten, och så klevo de upp på en stor
sten "Vallastenen" och sätto däri från en gård
uppe på höjden av Linderoödsåsen, och då, sa
den yngste av bröderna: "Fr det vi faders
gård vi ser, så give Gud att deras stenen
möte spricka i tre delar, och jag mötte bliva
stående å det minsta stycket;" det skedde
så. Stenen finnes där ännu och är sprickad
i tre delar.

Så vandrade moderna vidare och
kommo upp till gården, där de bådo om
mat och nattkärbörje, vilket dem berövades.
Deras medhanda saker blev stående i ett
annat rum. Sedan de hade lagt sig beha-
gade värdfolket granskha deras tillhörighe-
ter, och där blev såt deras förvarning och
bestyrkning, då de i deras saker i genkände
sina dötrars blodiga klädningar. Föräld-
rarna begreppa strax, att dessa män, som
de så gästfrixt behandlat, varo deras 234

Upp. av Hilding Thorbeck
efter Far
Jöns Jöansson
i Tödha Rörum.

Utmärkningar:

234

3.

Drogahistorian.

däckars mordare, och fadern besinnade sig ej längre, förrän han gick in i deras sovrum och dödade de båda aldrig. Den yngste lät han leva, för att av honom få underhållelse om tilldragelsen. Då mordet på mannen var verkställt, och under förhöret med den ännu levande, rann det fadern i minnet den gamla, förs längre sedan glömda numiska syndomen, och alltmer blev det klart för honom, att det var hans egna soner, som han märdat och i förtrollad has över, kunde haft ej överleva detta utan ändade själv sitt liv.

som båt, skulle plockas midsommarafton
 vid midnattstid. Så anändes fäckade kvistar av
 vissa slags träd, då ibland Törte, flytrönn m. fl.,
 även om det slags larv, som räcker på bokatannar
 och detta skulle tagas helst å norra sidan av
 stammen, larven kallas elvamossa. Vägja, rökelse
 anändes med sina besväjilar, och då förra
 skogsnurvan, att det gällde henne. Hon kom nu
 till förfat och sade barskt: "Du rögar!" Den
 klöke gubben sade då: "Ja det gör jag." Hon antogsmå
 le nu sig, men om en stund kom hon tillbaka
 och framställdes samma fråga, varig gubben
 gav samma svart, som förra gången. Men då
 hon kom igen för tredje gången och uppri-
 rade sist: "Du rögar," då blev gubben arg och
 sade: "Ja, min far och syd, det gör jag, och är
 det så att inte du packar dig åtbal!, siskall
 jag byälta dig." Nu var med det samma
 förhållningen puten, och mannen var pri-
 prian skogsnurvan.

Upp. av Hilding Thörber.

efter Far
Jöns Jönsson
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

I skogsnuvan sades vara lik en
människa på framidan, men baksidan var
lik ett takträd.

En gång hade en skognur i Gringså
en man till hänsikt att umgånge med henne,
och när hon kallade honom, var han dum-
gen att lyda och gick till skogs. Det blev i
längden svårtilligt för mannen, och för att
bliva frikt från eländet, sökte han hjälp
av en blöd gubbe. Denne kom och försökte
sina färdedelar, som till en del bestod
i att grundligt förläga sig med sprittra-
nor. Under kurerna bestod vanligen av rökning,
varpå till användes St. Hans års, som, för att bliva

med nära stället. Då kommo till monom
nögra pusslingar, och båda att få låna hans
kniv, vilket de också förgo. Om en stund
kommo de tillbaka med kniven och hade
då en del lagad mat åt monom till tack
för visad vänskapslighet. Huruvida drängen åt
av maten vet inte sagan att berätta.

Uppt. av Hilding Thorbeck

efter Far

Jöns Jönsson
i Södra Ronn.

Anmärkningar:

På inågarna till Gläckhults by av Djuröds socken, går grundbygget upp i dagen på åtskilliga ställen, mest dock i ett ställe emellan nämnda byar, ungefär en kilometer norr om allmänna vägen. Stället kallas "Gläckhults hall" och är nog 3 hektar i omkrets och på brantsidan nog 10 meter hög.

En sägen om detta ställe fanns även under förra sekundradet och lyder sålunda: Inne i hallen fannes rum, till vilka ingångar ledde igenom jämldärrar, där ingen annan har kunnat upptäcka. En sommarnatt under sista Timmarna köpte en gäng en dräng ut för att hemma hem häo, och han kom så att stanna

Truls i Bråga hade med sin hustru tre
söner och tre döttrar, och av dem varo sonerna
äldst. Då sonerna varo nötf unga, späddes det, att
de en gång skulle komma att mördar sina syskon.
Detta var ju en härlig spådom, och färs att hindra
att den gick i uppfyllelse, sändes sonerna ut
i frimurande land. 17^oren gingo, och under
ti den næste flickorna upp och bleva dagliga
jungfruv. Fä^o en gång gingo de från hemmet,
de annade besöka en kyrka, förmödligvis i
Wää.

— Wää var vid den tiden alod, till i
bägian på 1600-talet, då Kristianstad anlades,
och kyrkan även flyttades dit. Ett stycke av
gavelmuren till den gamla kyrkan i Wää fin-
nes ännu kvarstående och är omkring 12 meter
hög. Det har sagtts om denne mur, och allmänt
trots också, att den ej kunde nedrivas; tynd
som av den om dagen revs ned, det blev om
natten upptyggd igen). —

234

Då flickorna hade hunnit in
på Bråds ägor, en by i södra delen av
Djuröds socken, intte de frenne stigmår,

Uppl. av *Hilding Thorbeck*

efter

i *Södra Forum*

Önmärkningar:

Om skräddaren.

1. Skräddare, skräddare skinkelben,
räkt som han sätter, så släpper han in.
2. Det gläder mig av hjärtans grund,
att nikon skräddare väga ett jund.
Med sare o vax o näl o tri
o pressjärne avanya.

Uppl. av Hilding Thorberg.

efter

i Södra Rörum.

Anmärkningar:

234

Om åkerhönan.

1. Ågerhöna fly, fly, fly öster, fly väster,
fly söder, fly norr, fly inder där kår-
rasten var? (Det hitt åkerhönan
flog bortle rå den ålskade)
2. Fly, fly ågerhöna, ja söndag får du
nya klär?
3. Fly, fly ågerhöna, i maren får du
nya klär?

Uppl. av Hilding Thurebst.
efter Celia Wils Olson
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

234

Virvelvind.

När man råkade ut för en virvelvind, skulle man spruta 3 gånger i den, ty folk trodde att det fanns sjukdom i den.

Detta mindrade så, att man fick sjukdomen.

Upp. av Hilding Thorbeck

efter Celia Nils Ollsson

i Södra Rörum.

Anmärkningar:

234

Tid sjukdom:

För att utröna av vad slag "mosjukan" (Tränsjukan, blodkrist) var, ansändes följande sätt:

En sas skulle läggas i en duk och visas in i denna. Dånglar skulle duken tagas tre gånger av och tre gånger rätt om den sjuka. Sedan skulle duken röcklas upp. Kom då sassen upp, så hade den sjuka räkt ut för atgg, men blev den inne, var det vanlig sjukdom.

Uppf. av Hilding Thorberg.

efter Celia Wils Olosson
i Söder Rörum.

Anmärkningar:

234

Vid sjukdom.

När man kände sig dålig, skulle man riva tre stickor (tändstickor) och laka på dem samt dämpfer morra (gå dem runt om sig) dem runt, tre ganger avet och tre ganger rätk.

Uppr. av Hilding Thorbeck
efter Celia Wils Olson
i Södra Rörum.

Anmärkningar: Gniestan minnas
en väss-sten eller s. k.
slipsten.

Kaloning.

1. När en ko hade kurat, skulle dö, fäst
ta gången hon driften mjölkades, mellan
i ryggen en sak och en gniestan och
mjölkas häxan, fäst att inte nöjet troll
skulle kunna göra något vid kow.
(Se. Saga mjölk från kow).

2. Första gången kom efterskaloningan
skulle gö ut, skulle man antingen lägga
en kov eller nöjek annat stälj på trös-
kelen, för att inte hon skulle röka
ut för trolleri.

Uppr. av Hilding Thörber
efter Eelia Alis Olson
i Södra Rörum.

Ålmärkningar: Myälkahararna
myälkade barna uti jön
fjällen, dessa kunde inte
skyttas utan med silvarkulor.

I märkning.

Ellan trodde att andra kunde ta
ga smöret, och därpå hämnades
det om söndagsmorgonen innan solen
gick upp. Ellan skulle stå på gōdsel-
högen, och hämnans garnar skulle
stå i öster och väster, detta hade till
följd, att de trollkäringar som dogit
smös korrumo dit och hade sina
myälkaharar med sig.

(Myälkaharar varo trollkäringarnas synliga
tjärvteänder, de som dog var hem smärt)

Uppm. av Hilding Thorbert
efter

i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Varsel.

1. Om en av hönorna i hönsgården böjar gala, betyder det dödsfall i släktet.
2. En person hände in natt tre slag på fönsterrutan, detta betydder dödsfall i släktet, dödsfall inkräffade strax efter i släktet.
3. När Ravn (korpen) skriker inkräffar dödsfall, det inkräffar antingen i gården över vilken han flyger eller ute i vildmarken.
4. När Gyllenramen (Vannskrattan, Gläckspettan) skriker blir det regn.
5. Om man drömmar om lik blir det regn.

Upp. av Hilding Thorell.

efter Lars Bengtsson
dantprakare.
i Södera Rörum.

Anmärkningar:

Allmogehälsat.

1. "På hinsin agen går en fädrojft."
(På andra sidan åkern går en fädrojft = driva kreaturen.)

Uppr. av Hilding Thorbeck
Södra Rörum.

efter

Allan Rix
dund.

Södra Rörum, Br. Sk.

Anmärkningar:

Varulven.

Varulven skulle vara ett mellanting mellan varg och räv. Den upptill nästikt varande kromosom, när dessa blev efter vid höbogningen i skymningsstunden. Varulven het dem vanliga under hakan där man kunde se mäckan efter deras hett. Enda medlet mot varulven var att kvinnan skulle vända sig om, lösa upp sids i strumpen och kasta det efter sig.

86

23486

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Uppf. av Hilding Thorbert
efter Eelia Nils Olsson
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Oblaten.

Vid nattvards-gång kunde
man gömma oblaten och sedan geva
den åt knaturen, de blev då av tjänka
och feta.

Uppl. av Hilding Thorbert.

efter Mor

Karolina Jonsson
i Södra Rörum, Frost
Skrånp

Anmärkningar:

Medel mot "Engelska sjukan".

I min hemtrakt brukas ofta följande medel.
mot engelska sjukan. Man plöckar 9 stycken
knistar av 9 olika slags fruktbarande träd.
Var och en av dessa knistar skärs man i tre
delar, som sedan kokas in stund i ett konstigt
ositolad mjölk, som för vara från en helt
ungefärdig ko. Denna likalett intages in
gång i ny och in gång i nedan).

Mppt. av Hilding Thorbert.

efter Mor

Karolina Jönsson
i Södra Rörum

Anmärkningar:

Nälleskåll en rodnad, sma
små barn får längs lärin,
denna försakar dem stark
klåda.

Medel mot "nälleskåll".

Nälleskåll ansågs av de gamla bero på att modern under havandeskapet bränt sig av nässlor. För detta sätande rekommenderades av en gammal gunna i min hemtrakt (Mellby) följande. Modern skall en torsdagsskråll eller söndagskråll efter solens nedgång, placka 9 st. fjärils-gamla ihåliga nässelstjälkar. Före solens uppgång morgonen därpå uppsteges barnet och ankländes. Därefter tager modern stålkarna in och in och blåser genom dem på det sättet så att de fallit på barnets kropp, varje stjälk som hon begagnat kastar hon bakom sig. Därefter lägges barnet till ro i gen. Mitt detta görs under fullständig tygtnad.

Upp. av Hilding Thorbeck.

efter moran Wendla Olson.

i Malmö".

Anmärkningar:

Min mäster har fått receptet
av Mar Jon. Pers i Mellby.

Medel mot fräknar.

1. Man shall stiga upp en morgon innan solen
gått upp, i manens nyfändning, om då gå
med till en å (back), som rinner mot norr.
Här shall man träffa de ställen på vilka fräknar
na är. I från det man stiger upp till dess
man kommer hem, får man inte tala till
någon. För ingen får man omtala att man
träffat sig för att få bort fräknarna.

Upp. av Hilding Tharbert.

efter Windela Olson, master

i "Malmö"

Anmärkningar:

Min morfar har fått respekt.
av Mr Jon. Pers i Mellby.

Medel mot revorm.

- Man skall först rita in ring runt revarmen med en stoppenål, därefter ritas man med stoppenålen in ungefär lika stor ring på galvet. Ett kors ritas sedan i revarmen och ett likadant i ringen på galvet. Sedan sprattar man tre gånger på revarmen tri tri tri och likaledes på ritningen på galvet.

Uppt. av Hilding Thorbert

efter Ebba Persson.

i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Medel mot värbor.

1. Man går till ett väng ale (skogsgrund) ihop efter det, att det åskat och regnat. Här tager man så av det vatten som samlats på en av grindstalgrarna och häller på värtarna. Värbarna går sedan bort.
2. Man går ut i skogen en dag då det kommit in flera regnkar. Tager där en stor vit snigel. Med denna gnider man värtarna. Dessa går bort efter nog om tid.

Oppt. av Hilding Thorbert.

efter Nils Persson

Brevindata po mäatg åidu
i Söder Rörum.

Anmärkningar:

Man påtå att alla själospillningar
yrkar, men så är inte faktalet. Jag tyckade
på det ställe där den gamla mannen tog hitt
av sig genom häning. Jag tänkte, nu blir
det hemskt att bo här, ty i mitt rum hade
han sina kistor, i vilka han dagligen rotade
uti och hundrade olika saker, men jag varken
såg eller hödde något så långt jag var där.

Uppf. av Hilding Thorbeckt.

Södra Rörum
efter Maria Nils Persson

Södra Rörum.

i

Utmärkningar:

Går hösten ut under det att det är
regnvädret blir det långvarigt regn, men gå de in
i hönskaret under det att det regnar, blir det
bladt och kort skur.

Upp. av Hilding Thorbert.
Södra Rörum.

efter Hanna Per Olson
Södra Rörum.

i

Anmärkningar:

Skans
Frösön id
S. Rörum sn

Stenmassa för färgning av brant.

Ektbark " " " grått.

Hundäring " " " gult.

Ängsrökära " " " grönt.

Ängaball " " " gult och grönt.

Uppl. av Hilding Thorbert

efter Per Olson
dantbukare
i Södra Rörum

Anmärkningar:

Om rökning.

Midvinternatten skulle man ligga undan plötska
i olika sorters örter. Bland andra S:t Hansörter, Elva-
massa, som skulle tagas på varva vidan av Frästamnen,
Prästkrage (*Erysanthemum*) m. fl. Örtarna skulle
liggas på en platt tillsammans med, revad svart,
dyvelstråck och några korn krukt.

Öppn. av Hilding Thorbert.
Södra Rörum

efter Per Olson

i Södra Rörum

Anmärkningar:

Benved skulle ha haft namnet Jedenborn därför att fan skulle ha haft en get mellan barken och stammen, ännu synes det som om det fans "gedato" i barken.

Uppl. av Hilding Thorbert.
Södra Rörum.

efter Per Olsson
Södra Rörum.

i

Anmärkningar:

De, som var föälskade i varandra kunde taga ett par exemplar av "Kärleksärtan" och sätta in en springa i fakbjälken uppe på vinden. Väntade båda örtarna mot varandra och slingrade de sig om varandra, så betyddde det att de älskande skulle bliva gifta. Men väntade de åt motsatta håll, skulle inget giftermål komma till stånd.

Upp. av Hilding Tharbert.
Södra Rörum.

after Far

Jöns Jönsson
i Södra Rörum.

Utmärkningar:

För att skydda sig mot spöken bra-kade man barra med pluggar i därrträsklarna av Verentarn (hagforn). Spöken fick sedan ej någn makt över dem som fannas inne i huset.

Upp. av Hilding Thorbert.

after Far

Jöns Jönsson
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

På 1860 - 70 Talet dog en kvinna i Åred i Djuröds socken. Nu hände sig en tid efter begravningen att några hantverkare arbetade i huset. Under den tiden brukade ju hantverkarna gå omkring till de olika ställen, och stanna där tills de hade uträttat, vad de skulle. Under det de nu arbetade långt ut på nätterna, hörde och sågo de ibland hur dörrarna åymades och stängdes. Men någon som steg in eller gick ut, sågo de icke. De trodde att det var den döda kvinnan som gick igen.

Uppr. av Hilding Thalbert.

efter far

dlålare J. Jönsson.

i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Medel mot värvar.

5. Man shall med en hår knyta en knut över varje värva och sedan lägga hården på ett ställe där man sedan ej ämnade återkomma.

Upp. av Hilding Thorberg.

efter Far

Jöns Jönsson
i Södra Rörum

Utmärkningar:

Värt hus ligger på en gammal soldatlycka, mitt framför köksdörren in 3 meter från denna finnes en brunnen. En kväll då far skulle gå genom köksdörren tyckte han att en vit skepnad stod vid närastrax sidan av brunnen. Av sinnevarsel slog han igen dörren. Dagen förklaring på vad det skulle betyda har han ej kunnat få.

Uppf. av Hilding Thorbert.
Södra Rörum.
efter Far
Jöns Jönsson
i Södra Rörum.

Ömärkningar: Den klöke gubben
hette Jöns Måansson, kallades av
folket för "Dalskultfa Jensen".
Han var bosatt i Dalskult i
Värlinge socken.

Om lyktgubbar eller gatstabbass, som de fann
vanligen kallades, kan berättas, att en gång skulle en man
efter slutad kar därför följa den klöke gubben
till hans hem en mörk nöastaffon. Då bekräftade sig
mannen över mörkret, och då rade den klöke gubben, att
det skulle han snart hjälpa; Tyg han brukade betjäna
sig av sådant då han gick i mörke, och för att visa sin
övernaturliga makt, rade han bara: "dys upp, din djävul"!
Med det samma blev det ljukt omkring dem, så att de
räkade fram till den klöke gubbens bostad. Mannen
gick därifrån hem till siet, och den klöke gubben gick
in och lade sig och sovande. Då blev det så otoligt ute
vid dörren, så att de måtte väcka honom (han hade
ju glömt att hemförlöva ljusbringarna.) Han gick nu
ut och rade några ord, och så blev det lugnt och
tykt igen.

Uppl. av Hilding Thorbert.

efter far

Målare J. Jönsson.

i Södra Rörum.

Anmärkningar:

Medel mot värtor

3. Man skulle gå ligande till någon granne och stjäla ett stycke fläsk och med detta gnida värta. Därefter skall man lägga fläskbiten på ett undangömt ställe, där varken man själv eller någon annan kommer att gå över, t. g. på någon över detta ställe återkommer värtorna.
4. Man skall taga lika många äxor som man har värtor. Dessa äxor skall man sedan taga och kasta i en djup brunn, och innan äxarna nått brunnbotten, skall man vara inne i huset där man bor.

! 22/10
S. S. D. 1970
G. M. G. 1970
John G. G. 1970

Geplante und

234

Glossary

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESAMLING.

105

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Mppt. av Helsing Tharbert

efter Far

Jöns Jönsson, målare.
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

234

Att "rända syn" på folk var allmänt trått för. Så berättas att vid en folksamling en man sade sig skulle kunna krypa igenom en stor timmerstock. Då han var ifråd därmed, kom en annan tillfådes, och som ej var med då han följade och sade då: Vad står i och gaper för? De andra sade då: Se du ej att han kryper igenom stocken. Ja, ni ären så dumma, sade han, sen är inte att han kryper oväntat stocken.

234

106
106

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Mppt. av Hilding Thorbert.

efter Far

Jöns Jönsom, malare
i Södra Rörum.

FOLKMINNESARKIV
LUND'S UNIVERSITETIS ANMÄRKNINGAR 234

Th.
Frostahd
S. Rörum

Att stamma blodflöde var för för många en lätt sak, troddes det; men att stamma eld i ett brinnande hus, ansågs bara prästerna kunna, och de som studerat svartkonsten i Wittenberg och hade svartkonstboken i vilken var skrivet med röda bokstäver. De som hade fått den boken i sen ågo, kunde aldrig bliva den kvist. Om man reste en stege upp på taket och prästen gick upp på denna, så skulle inte elden komma längre, utan måste av sig själv släckas.

På signeuri troddes allmänt förr och som vanligt bestodde de i att "doktorn" doprade sina fingrar i vatten och strökk på det sjuka fället, suckade om läste något för sig själv, och så fick vattnet hjälpa i de flesta fall.

10707

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

234

Mppt. av Hilding Thorbert

efter Far

Jöns Jönsson, målare.
i Söder Rörum

Anmärkningar:

Det kördes mycket på landsvägarna här, man förlade
timmar allt möjligt. Då kunde det hänta att den
som kunde konsten, så lade han tyngden av sitt lass
på en annans lass i sillskopet, deras hästar fingo
på sätt sått draga dubbelt lass när den andres hästar
gingo helt lätt.

Brännmästare kunde här taga bränn-
vinet från sina kollegor på andra platser, genom
kmat, och där till skulle användas, bland annat,
dödsskallar hämtade från kyrkogården, men dessa
skulle bembaras inom viss tid.

108108

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Uppl. av Hilding Tharbert

efter Far

Jöns Jönsson, målare
i Södra Rörum.

Anmärkningar:

234

Första gången hon efter kaloningen skulle gå ut att dricka, skulle en yca eller något annat silververktyg läggas vid fräskeln, såt hon skulle gå över det.

Vid smörkärring rörs svarvsticker och fändes runt om hänan både i ena och andra näcket om om någon eller några kommo in i rummet där det hämnades måste de taga några tag på ven, annars kunde det hänta att de blev torrt smörat.

234